

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

19. november 2018

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 87 (Alm. del) af 25. oktober 2018 stillet efter ønske fra Magnus Heunicke (S) og Benny Engelbrecht (S)

Spørgsmål

Vil ministeren oplyse a) den årlige vækst i kommunernes forbrug både i mia. kr. (2018-priser) og i procent siden 2008 til i dag, b) den årlige vækst i det demografiske træk både i mia. kr. (2018-priser) og i procent fra 2008 til 2022, hvor tallene fra 2019 og frem er den beregnede vækst, og c) den årlige forskel mellem væksten i det kommunale forbrug og det demografiske træk i perioden? Spørgsmålet ønskes besvaret forud for besvarelsen af FIU alm. del - samrådsspørgsmål I og J.

Svar

Det demografiske træk er et beregningsteknisk mål, der opgør hvor meget resourceanvendelsen til offentligt forbrug rent mekanisk vil ændre sig, hvis befolkningen ændrer sig, og det forudsættes, at den reale udgift pr. bruger er fastholdt uændret.

Overordnet beregnes det demografiske træk på baggrund af det offentlige forbrug ved mekanisk at sammenholde den forventede befolkningsudvikling med senest tilgængelige data for individualiserbart offentligt forbrug¹, som skaleres til det opgjorte offentlige forbrug for 2017, dog med en korrektion for delvis sund aldring. Den beregnede vækst i det demografiske træk viser således, hvor meget det offentlige forbrug skulle vokse, hvis den reale offentlige forbrugsudgift pr. bruger fastholdes på samme niveau som i 2017.

Beregningen af det demografiske træk skal generelt fortolkes varsomt. Det demografiske træk anvendes primært som et element i en langsigtet holdbarhedsberegning. Opgørelsen af det demografiske træk er således ikke tiltænkt beregninger af fx det præcise udgiftstræk i de enkelte år, navnlig ikke tilbage i tid eller på særskilte udgiftsområder eller sektorer, og er heller ikke udtryk for udgifter, der skal findes konkret finansiering til. Det demografiske træk tager blandt andet ikke højde for mulige produktivitetsforbedringer i det offentlige og indgår som ét blandt mange

¹ Med individualiserbart offentligt forbrug menes offentlige forbrugsudgifter som ved brug af Lovmodellen og statistisk metode kan henføres til borgere opdelt på køn, alder og herkomst. Det drejer sig fx om data for borgere, som bor på plejehjem eller går i folkeskole. Befolkningsfremskrivningen fra Danmarks Statistik og DREAM, som anvendes til at beregne det demografiske træk, er netop opdelt på køn, alder og herkomst.

input i den løbende tilrettelæggelse af finanspolitikken. Det er et politisk valg, hvordan der prioriteres mellem tilførsel af flere ressourcer til offentlige forbrugsudgifter og fx lavere skat.

Det skal desuden understreges, at der i beregningen ikke tages højde for, at omkostningen ved en ekstra bruger kan adskille sig fra de gennemsnitlige omkostninger pr. bruger. Navnlige hvad angår det kollektive offentlige forbrug, vil en stigning i befolkningen ikke automatisk afstedkomme en proportional stigning i udgifterne til forsvar, politi, administration mv.

Derudover indregnes ikke adfærdsændringer (fx ændret uddannelsestilbøjelighed eller ændret træk på sundhedsvæsenet pga. af nye behandlingsmuligheder eller bedre helbred).

Beregninger af det demografiske træk tilbage i tid skal derudover tages med det forbehold, at den offentlige opgaveportefølje og -fordeling har ændret sig over tid. Derfor kan der være afvigelser i de beregnede vækstrater i forhold til en beregning, hvor det anvendte data for det individualiserbare offentlige forbrug blev opdateret løbende. Usikkerheden vil være større jo længere tilbage i tid beregningen foretages.

Hvis beregningen tilbage i tid opgøres i mia. kr., fx fra 2007 til 2008, vil beregningen skulle fortolkes som det øgede udgiftstræk i 2008 som ændringer i befolkningen mellem 2007 og 2008 isoleret set ville medføre, hvis de reale offentlige forbrugsudgifter fastholdes på 2017-niveau, og med den aktuelle fordeling på udgiftsområder mv.

Herudover er det vigtigt at holde sig for øje, at der allerede i dag er prioriteret et betydeligt beløb til offentligt forbrug. Udgiftsniveauet svarer således til ca. en fjerdedel af Danmarks samlede bruttonationalprodukt. Omhyggelig prioritering af midlerne til offentlig service vil understøtte, at vigtige kernevelfærdsområder vil kunne tilføres ekstra ressourcer.

Ligeledes er der potentiale for via afbureaukratisering og effektiviseringer at frigøre midler og dermed mindske behovet for øget offentligt forbrug. Regeringen og KL har således løbende aftalt, at der frigøres midler indenfor rammerne af den kommunale økonomi ved anvendelse af ny teknologi, bedre arbejdstilrettelæggelse og indkøb mv. Hertil kommer, at kommunerne selv foretager effektiviseringer lokalt.

Eksempelvis aftalte regeringen og KL med Aftale om kommunernes økonomi for 2015, at der kunne frigøres i alt 1,8 mia. kr. i den kommunale økonomi i 2015 ved moderniseringsaftalen, forenkling af organiseringen på beredskabsområdet, styrket prioritering af ressourcer i jobcentre, omlægning af kommunale befordringsordninger mv. De frigjorte midler blev prioriteret til borgernær service mv.

Senest er regeringen og KL med Aftale om kommunernes økonomi for 2019 enige om, at der er frigjort 0,6 mia. kr. ved moderniserings- og effektiviseringsprogrammet og konsolidering af kommunernes opgaver til erhvervsservice. De frigjorte midler er målrettet borgernær velfærd.

Regeringen og KL er endvidere enige om frem mod forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2020 at samarbejde om initiativer, der samlet set kan frigøre 1 mia. kr. i 2020 ved moderniserings- og effektiviseringsprogrammet. Heraf frigøres 0,5 mia. kr. til prioritering bredt i den offentlige sektor.

Det demografiske træk kan derfor ikke sammenlignes med behovet for øget offentligt forbrug.

Det er ikke retvisende at sammenligne det offentlige forbrug i kommunerne med det samlede demografiske træk, som dækker over udgifter i den offentlige sektor som helhed. Væksten i det demografiske træk er som udgangspunkt ikke sektorfordelt på kommuner, regioner og stat. Finansministeriet foretager imidlertid med usikkerhed en grov fordeling af udgiftsområder for det individuelle offentlige forbrug. Udgifterne på det kommunale område dækker over folkeskole, dagpleje, hjemmehjælp, plejehjem og beskæftigelsesindsats. En tredjedel af udgifterne til det kollektive offentlige forbrug kan henføres til kommunerne, mens øvrige sociale udgifter og øvrige sundhedsudgifter er beregningsteknisk fordelt mellem sektorerne.

Sammenligningen mellem det offentlige forbrug i kommunerne og det mekanisk beregnede demografiske træk i kommunerne fremgår af tabel 1. Der henvises fx til *Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 534 af 29. august 2018* og *Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 574 af 30. august 2018* for en opgørelse af det samlede demografiske træk i perioden 2008-2022.

Det skal i tillæg hertil bemærkes, at det offentlige forbrug er en udgiftspost i *nationalregnskabsmæssig sammenhæng*, mens kommunernes regnskaber vedrører de offentlige udgifter i *budgetmæssig/regnskabsmæssig sammenhæng*. Der er således ikke en direkte sammenhæng mellem opgørelsen af kommunernes serviceudgifter og opgørelsen af det offentlige forbrug i nationalregnskabet.

Tabel 1

Det offentlige forbrug i kommuner og vækst i det demografiske træk

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Det offentlige forbrug ekskl. afskrivninger i kommuner															
Realvækst (mia. kr., 2018-priser)	5,3	6,8	4,1	-8,7	0,8	-0,4	1,8	1,7	1,7	1,8	-	-	-	-	-
Realvækst (pct.)	2,3	2,9	1,6	-3,5	0,3	-0,2	0,8	0,7	0,7	0,7	-	-	-	-	-
Det demografiske træk på det kommunale område															
Vækst i det demografiske træk (mia. kr. 2018-priser)	1	½	½	½	0	½	½	1	1½	1½	1½	1½	1½	1½	1½
Vækst i det demografiske træk (pct.)	0,4	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7
Forskel mellem forbrugsvækst og demografisk træk på det kommunale område															
Mia. kr. (2018-priser)	4½	6½	3½	-9	½	-½	1	½	0	½	-	-	-	-	-
Pct.-point	1,9	2,6	1,5	-3,6	0,2	-0,3	0,5	0,1	0,0	0,2	-	-	-	-	-

Anm.: Det reale offentlige forbrug er opgjort ekskl. afskrivninger ved input-metoden. Nationalregnskabet indeholder ikke en særskilt deflator for det offentlige forbrug i kommunerne, og fastprisberegningen er således foretaget på baggrund af pris- og lønudviklingen i det samlede offentlige forbrug ekskl. afskrivninger. Det offentlige forbrug i kommunerne kan ikke sammenlignes direkte med kommunernes serviceudgifter.

Kilde: Danmarks statistik, Opdateret 2025-forløb, august 2018 og egne beregninger.

Med venlig hilsen

Kristian Jensen
Finansminister